

Kommittédirektiv

Nationell lärlingskommitté

Dir.
2008:106

Beslut vid regeringssammanträde den 11 september 2008

Sammanfattning av uppdraget

En kommitté med representanter för arbetsmarknadens organisationer inom branscher som tar emot lärlingar ska ge råd och stöd till huvudmän, lärlingsråd och företag i anslutning till den utbildning som bedrivs med stöd av förordningen (2007:1349) om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning.

Kommittén ska främja den arbetsplatsförlagda utbildningen inom försöksverksamheten och därmed bidra till att höja kvaliteten i den yrkesinriktade utbildningen genom att

- ge stöd till lärlingsråd och huvudmän bland annat när det gäller att organisera utbildning på arbetsplatser, genomföra handledarutbildning, utforma avtal och utbildningskontrakt mellan skola och företag respektive med elever samt kvalitetssäkra lärlingsverksamheten,
- stimulera huvudmän och företag eller branscher till regional samverkan mellan skola och arbetsliv,
- följa upp lärlingsförsökets resultat, måluppfyllelse och funktion utifrån näringslivets behov som ett komplement till den uppföljning som Statens skolverk är skyldig att göra, samt
- uppmärksamma utvecklingsbehov inom lärlingsutbildningarna.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2011.

Bakgrund

Sedan programgymnasiet infördes 1992 har utvecklingen i samhälls- och arbetslivet varit snabb. Arbetslivet ställer krav på både bredd och djup i medarbetarnas kompetenser, samtidigt som rörligheten på arbetsmarknaden ökar. Representanter för arbetslivet och olika branscher har gett tydliga signaler om att utbildningarna behöver förändras. Det råder brist på utbildad arbetskraft inom vissa yrkesområden där de anställda normalt får sin grundläggande yrkesutbildning i gymnasieskolan. Samtidigt anordnas utbildningar som inte motsvarar arbetsmarknadens behov. Den snabba teknik- och metodutvecklingen ställer krav på utbildningarnas innehåll och aktualitet.

För att säkerställa hög kvalitet i utbildningarna och ett starkt engagemang från näringsliv och offentlig verksamhet behöver samverkan mellan skola och arbetsliv intensifieras. En nära samverkan borgar för att eleverna har de kunskaper och färdigheter som svarar mot arbetsmarknadens behov när de fullföljt gymnasieskolan och att eleverna därigenom blir anställningsbara.

Försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning

Regeringen beslutade i december 2007 att inleda en försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning. Förordningen (2007:1349) om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning avser utbildningar som påbörjas under perioden den 1 juli 2008 – den 20 juni 2011 (jfr prop. 2007/08:1, utg.omr. 16).

Försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning syftar till att ge eleverna en grundläggande yrkesutbildning, ökad arbetslivserfarenhet och en möjlighet att under en handledares ledning, på en arbetsplats, få fördjupade kunskaper inom yrkesområdet. För varje elev som deltar i lärlingsutbildning utbetalas ett statsbidrag på 25 000 kronor per läsår till skolhuvudmannen. Arbetsplatser som erbjuder sig att ta emot, handleda och utbilda lärlingar bör kunna få ersättning från skolhuvudmannen.

För varje program där försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning erbjuds ska det finnas ett lärlingsråd för samråd mellan skolan och arbetsmarknadens organisationer. I lärlingsrådet ska det ingå företrädare för berörda arbetstagare och arbetsgivare samt för skolans lärare och elever, men även annan skolpersonal och andra berörda intressenter från arbetslivet kan ingå. Lärlingsrådets uppgift är bland annat att medverka till att utveckla den lokala samverkan mellan skola och arbetsliv samt att bidra till ett lärande i arbetslivet med hög kvalitet. Lärlingsrådet ska också medverka vid uppföljning och utvärdering av den arbetsplatsförlagda delen av lärlingsutbildningen.

Intresset för försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning har varit stort bland skolhuvudmännen. Inför intagningen till utbildningen hösten 2008 kom ansökningar in om över 5 500 platser till Myndigheten för skolutveckling. För att möta det stora intresset utökade därför regeringen antalet platser från 4 000 till 5 000.

I budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1, utg.omr. 16) anförde regeringen att ett nationellt yrkesutbildningsråd med rådgivande uppgifter borde inrättas i anslutning till den aviserade försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning. Exempel på arbetsuppgifter kan vara att följa utvecklingen av försöksverksamheten, ta fram branschvisa rekommendationer för utbildningen, utarbeta riktlinjer för kvalitetssäkring samt informera och stimulera skolor och företag att delta i försöksverksamheten.

Gymnasieutredningen

Regeringen gav i februari 2007 en särskild utredare i uppdrag att föreslå en ny struktur för gymnasieskolan (dir. 2007:8 och dir. 2007:143). I uppdraget ingick att utredaren också skulle föreslå hur en modern, flexibel lärlingsutbildning skulle kunna utformas där utbildningen ska vara ännu mer förankrad i arbetslivet än i ett yrkesprogram. Gymnasieutredningen lämnade sitt betänkande i april 2008 (*Framtidsvägen – En reformerad gymnasieskola*, SOU 2008:27).

Gymnasieutredningen föreslår att det inrättas ett nationellt råd för utbildning, som ska vara rådgivande i strategiska frågor som rör utvecklingen av gymnasial utbildning. Rådet föreslås vara knutet till Statens skolverk. I rådet, som utses av regeringen och som leds av Skolverkets generaldirektör, föreslås att arbetsliv och högskolesektor ska vara representerade. Dessutom föreslås att det för varje nationellt program inrättas ett nationellt programråd, dit intressenter, branschföreträdare som arbetsgivare och fackliga organisationer samt eventuellt normgivande myndigheter knyts. Programråden föreslås bl.a. bistå Skolverket i utvecklingen av styrdokument samt rapportera hur kompetensförsörjningen fungerar lokalt och regionalt i förhållande till arbetslivets behov.

Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Regeringen planerar att lämna en proposition till riksdagen om en reformerad gymnasieskola under våren 2009. Ett införande av ett nationellt råd samt programråd i enlighet med Gymnasieutredningens förslag kan därmed tidigast ske under sommaren eller början av hösten 2009.

Överväganden

Regeringen bedömer att det är viktigt att få till stånd ett formaliserat samarbetsorgan kopplat till försöksverksamheten med lärlingsutbildning för att på nationell nivå säkerställa att arbetslivets intressen och behov fångas upp i utbildningen.

Gymnasieutredningen har föreslagit att ett nationellt råd samt programråd ska inrättas, vars föreslagna ansvarsområden sammantagna täcker in sådan samverkan som bör finnas för försöksverksamheten med lärlingsutbildning. Samtidigt är ansvarsområdena för de föreslagna råden väsentligt vidare än försöksverksamheten. Att invänta ett eventuellt inrättande av sådana råd som Gymnasieutredningen föreslår är enligt regeringens bedömning inte ett alternativ, eftersom det är viktigt att ett samverkansorgan finns på plats redan vid försöksverksamhetens inledning, dvs. hösten 2008.

Den nationella lärlingskommitténs verksamhet ska utslutande vara kopplad till försöksverksamheten med lärlingsut-

bildning. Härigenom undviks även en sammanblandning med de råd som eventuellt kommer att tillsättas i samband med genomförandet av gymnasiereformen.

Kommitténs bedömning av försöksverksamhetens organisering och resultat i förhållande till arbetslivets arbetsätt och behov av yrkeskompetens kan tillföra viktig kunskap inför kommande beslut om lärlingsutbildningens utformning i en reformerad gymnasieskola.

Uppdraget

En nationell lärlingskommitté ska ge råd och stöd till huvudmän, lärlingsråd och företag i anslutning till den utbildning som bedrivs med stöd av förordningen (2007:1349) om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning. Kommittén ska följa utvecklingen inom den arbetsplatsförlagda utbildningen inom ramen för försöksverksamheten och bedöma hur väl den svarar mot arbetsmarknadens behov. Fokus för kommitténs arbete ska vara att främja den arbetsplatsförlagda utbildningen inom försöksverksamheten och därmed bidra till att höja kvaliteten i den yrkesinriktade utbildningen. De erfarenheter och kunskaper som kommittén vinner ska utgöra en del i regeringens underlag inför kommande beslut om att eventuellt göra den gymnasiala lärlingsutbildningen permanent.

Stöd till lärlingsråd och huvudmän

En viktig uppgift för kommittén är att ge stöd till lokala lärlingsråd och huvudmän, bland annat när det gäller att organisera utbildningen på arbetsplatser, genomföra handledarutbildning, utforma avtal och utbildningskontrakt mellan skola och företag respektive med elever samt kvalitetssäkra lärlingsverksamheten. Stödet kan exempelvis utformas som trycksaker, webbaserad information eller förmedlas vid konferenser och andra mötesformer.

Bidra till utökad regional samverkan

Ett syfte med försöksverksamheten är att öka den arbetsplatsförlagda utbildningen inom de yrkesförberedande programmen och att öka samverkan mellan skola och arbetsliv. Det stora intresset för försöksverksamheten visar att många företag i flera branscher är positiva till att bidra till en ökad kvalitet i det hänseendet. Det förekommer dock skillnader mellan regioner och branscher vilket skulle kunna förklaras av till exempel olikheter i branschstrukturer och regionala och lokala skillnader i näringsliv och utbildningsutbud. Dessa skillnader innebär till viss del skillnader i förutsättningarna för utformningen av samverkan mellan skola och arbetsliv.

För att förbättra förutsättningarna i detta avseende ges den nationella lärlingskommittén i uppdrag att stimulera huvudmän och företag eller branscher till regional samverkan för att säkerställa att arbetslivets behov kommer till uttryck i utformningen av utbildningarna. Ett sätt kan vara att utgöra ”bollplank” till de lärlingsråd som skapats lokalt och att utifrån de signaler som hämtas in genomföra olika aktiviteter, till exempel hålla branschvisa möten eller ta fram stödmaterial.

Uppföljning av försöksverksamheten utifrån näringslivets behov och uppmärksamma utvecklingsbehov

Skolverket ska följa upp och utvärdera skolväsendet och ha tillsyn över det. Den senare uppgiften övertas av Statens skolinspektion fr.o.m. den 1 oktober 2008. Myndigheternas arbete syftar till att säkerställa en likvärdig utbildning varhelst den ges i landet. Skolverket har även regeringens uppdrag att administrera och följa upp användningen av de statsbidrag som är kopplade till försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning.

Kommittén ges i uppdrag att, som ett komplement till den uppföljning och kvalitetsgranskning som Skolverket och Skolinspektionen gör inom sina respektive ansvarsområden, följa upp lärlingsförsökets resultat, måluppfyllelse och funktion utifrån näringslivets behov, samt bedöma hur väl utbildningen i övrigt svarar mot syftet att utöka den arbetsplatsförlagda utbild-

ningen. I detta ingår att värdera utbildningen ur ett jämställdhetsperspektiv, till exempel i vilken mån verksamheten bidrar till att minska könsstereotypa utbildningsval. Kommittén ska uppmärksamma Skolverket samt skolhuvudmännen på de eventuella behov av att utveckla utbildningarna som kommitténs arbete visar.

Uppdragets genomförande

Den nationella lärlingskommittén ska ledas av en ordförande och för administrationen av kommittéarbetet ska ett sekretariat inrättas. Utöver ordföranden ska kommittén bestå av tio ledamöter som företräder arbetsmarknadens organisationer inom branscher som finns representerade inom försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning.

Kommittén ska genomföra sitt uppdrag i samråd med huvudmännen och representanter för företag med lärlingar. Kommittén ska även samråda med Statens skolverk.

Delredovisningar av uppdraget ska lämnas årligen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) med start den 1 november 2009. Redovisningarna kan innehålla beskrivningar av vidtagna stöd- och kvalitetssäkringsåtgärder, resultat av kommitténs uppföljning av lärlingsförsökets kvalitet och måluppfyllelse, problembeskrivningar eller förbättringsförslag. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 november 2011.

(Utbildningsdepartementet)